

3. Yermakovich I. I., Chernishov V. A., Belozorova S. V. (2007). Ozhirinnya v praktici terapevta : suchasnij poglyad na problemu likuvannya. *Liki Ukraini*. (110). 22-30.
4. Kopochinska Yu.V. (2012). Zastosuvannya suchasnih zasobiv i metodiv fizichnoyi rehabilitaciyi u borotbi z nadlishkovoyu masoyu tila ta ozhirinniam : navch. posib. Kyiv : NUOU.
5. Manska K. G. (2014). Osoblivosti harchovoyi povedinki u molodih zhink z pervinnim ozhirinniam. *Problemi endokrinnoyi patologiyi*, (3). 54–59.
6. Mirkin V.I. (1999). Efektivnist diyetoterapiyi, individualnoyi ta kolektivnoyi psihokorekciyi u hvorih na alimentarno-konstitucijne ozhirinnya Abstract of Ph.D. thesis. Kyiv. 20 s.
7. Muhin V.M. (2009). Fizichna reabilyatsiya. Kyiv : Olimp. L-ra. 488
8. Saveleva L. (2000). Suchasni pidhody do likuvannya ozhirinnya. *Likar*. (12). 12-14.
9. Ashwell M. (2011). Obesity risk: importance of the waist-to-height ratio. *Nurs Stand*. Vol. 23, (41). 49–54.
10. Camps S. G. (2013). Weight loss-induced reduction in physical activity recovers during weight maintenance. *Am J Clin Nutr*. Vol. 98 (№ 4). 917-923.
11. Stranges S. (2008). Cross-sectional versus prospective associations of sleep duration with changes in relative weight and body fat distribution: the Whitehall II study. *Am J Epidemiol*. Vol. 167. 321–329.

Дудорова Л. Ю.,
Київський національний університет технологій та дизайну, м. Київ

СТРУКТУРНІ КОМПОНЕНТИ СИСТЕМИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З ТУРИЗМУ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

У статті розкрито сутність структурних компонентів системи підготовки студентів зі спеціальності «Туризм» як суб'єктів професійної діяльності. Система професійної підготовки майбутнього фахівця з туризму є багатоаспектним, різнорівневим утворенням, основними компонентами якої є мотиваційно-смысловий, ціннісний, комунікативний, когнітивний, рефлексивний та операційно-технологічний, які спрямовані на формування професійної компетентності студентів.

Підготовка студентів з фаху «Туризм» вимагає перетворень не лише на рівні впровадження нових підходів до професійної освіти, а й реалізації в освітньому процесі принципів системності, інтегративності, глобалізації й технологізації освіти. Модель підготовки майбутнього фахівця з туризму як суб'єкта професійної діяльності повинна відповідати стандартам освіти та являти собою систему професійно зорієнтованих завдань, які має виконати студент для того, щоб після завершення університетського навчання стати компетентним і конкурентоспроможним на ринку праці.

Ключові слова: майбутні фахівці з туризму, система підготовки, структурні компоненти, компетентність, компетентнісний підхід.

Дудорова Л.Ю. Структурные компоненты системы подготовки будущих специалистов туризма к профессиональной деятельности. В статье раскрыты структурные компоненты системы подготовки студентов специальности «Туризм» как субъектов профессиональной деятельности. Система профессиональной подготовки будущего специалиста туризма является многоаспектной, разноуровневой структурой, основными компонентами которой является мотивационно-смысловой, ценностный, коммуникативный, когнитивный, рефлексивный и операционно-технологический, которые направлены на формирование профессиональной компетентности студентов.

Подготовка студентов специализации «Туризм» требует преобразований не только на уровне внедрения новых подходов к профессиональному образованию, но и к реализации в учебном процессе принципов системности, интегративности, глобализации и технологизации образования. Модель подготовки будущего специалиста туризма, как субъекта профессиональной деятельности должна отвечать стандартам образования и представлять собой систему профессионально ориентированных задач, которые должен выполнять студент, чтобы после университетского обучения стать компетентным и конкурентноспособным на рынке труда.

Ключевые слова: будущие специалисты туризма, система подготовки, структурные компоненты, компетентность, компетентносный подход.

Dudorova Ludmila. Structural components of the system of preparation future specialists of tourism to professional activity. This article observes the structural components of the students preparation system for the speciality «Tourism» as subjects of professional activity.

Quality of preparation of student young people became one of main problems of the system of higher education. In national Doctrine of development of education marked, that introduction of innovative directions is in an educational process and providing of high quality, fixed in basis of activity of all structural subdivisions of university. Improvement of forms and methods of studies, requires the permanent upgrading of education, updating of her maintenance and forms of organization of educational process.

The aim of the article is a theoretical ground of essence of structural components of the system of professional preparation of future specialists on tourism. For realization of aim by us such tasks were distinguished: to specify a concept "departmental teaching", "system of professional preparation of future specialists on tourism", to distinguish the structural components of the system of preparation of students on speciality "Tourism" and to expose their essence.

Preparation of students from a profession "Tourism" requires realization in the educational process of principles of the system, globalizations of education. University preparation of future specialist on tourism predetermines expediency of consideration

of the marked problem.

Model of preparation of future specialist on tourism as a subject of professional activity must answer the standards of education. After studies in an university a specialist on tourism must become competent and competitive at the market of labour.

The system of professional preparation of future specialist on tourism is multidimensional formation, by the basic components of that motivational-semantic, valued, communicative, cognitive, reflective and operationally-technological, that is sent to forming of professional competence of students.

Key words: future specialists of tourism, system of preparation, structural components, competence, approach.

Постановка проблеми. Якість підготовки студентської молоді стала однією з головних проблем системи вищої освіти. У національній Доктрині розвитку освіти зазначається, що впровадження інноваційних напрямів у навчальний процес та забезпечення високої якості, покладених в основу діяльності всіх структурних підрозділів університету й удосконалення форм і методів навчання, вимагає «постійного підвищення якості освіти, оновлення її змісту та форм організації освітнього процесу» [1].

Підготовка студентів з фаху «Туризм» вимагає перетворень не лише на рівні впровадження нових підходів до професійної освіти, а й реалізації в освітньому процесі принципів системності, інтегративності, глобалізації й технологізації освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблему формування готовності до професійної діяльності висвітлено у наукових працях М. Дьяченко, Л. Кандибович (особистісний підхід), Д. Узнадзе (функціональний підхід) та ін. Особливості розвитку освіти на різних етапах багаторівневої підготовки відображені у роботах багатьох науковців, зокрема С. Батишева, А. Беляєвої, В. Кальней, А. Новікової і інших авторів. Серед українських дослідників, які заклали засади системи підготовки майбутніх фахівців з туризму до професійної діяльності, варто назвати таких авторів як О. Головащенко, В. Дегтяр, О. Жданова, В. Кифяк, А. Конох, Л. Кнодель, Я. Луцький, В. Пангелов, В. Федорченко, Я. Цехмістер, В. Цибух, П. Яроцький та ін.

Метою статті є теоретичне обґрунтування сутності структурних компонентів системи професійної підготовки майбутніх фахівців з туризму. Для реалізації мети нами було виокремлено такі **завдання**:

1. Уточнити поняття «система навчання», «система професійної підготовки майбутніх фахівців з туризму». 2. Виділити структурні компоненти системи підготовки студентів за фахом «Туризм» та розкрити їхню сутність.

Виклад основного матеріалу. Останнім часом у науковій літературі зарубіжними й вітчизняними дослідниками Г. Московіте, Р. Оксфорд, І. Стевік, Е. Тероні, О. Бондаревська, І. Зязюн, О. Піскунов, О. Маркова, Г. П'ятакова, О. Шиян та ін. визначено загальні методологічні аспекти професійної підготовки студентів вищої школи як суб'єктів освітньої діяльності.

Незважаючи на численну кількість досліджень, проблему професійної підготовки студентів університетів узагалі й студентів туристичного профілю зокрема, що ґрунтується на засадах системності, технологізації, інтерактивності й глобалізації, не можна вважати достатньо вивченою. Поза увагою дослідників залишаються питання університетської підготовки майбутнього фахівця з туризму як суб'єкта професійної діяльності. Це й зумовлює доцільність розгляду означеної проблеми.

Модель підготовки майбутнього фахівця з туризму як суб'єкта професійної діяльності повинна відповідати стандартам освіти та являти собою систему професійно зорієнтованих завдань, які має виконати студент для того, щоб після завершення університетського навчання стати компетентним і конкурентоспроможним на ринку праці [7].

Поняття «система» у тлумачному словнику української мови трактується як: 1) правильне, планомірне розташування, взаємний зв'язок частин чого-небудь; порядок; 2) принципи, покладені в основу певного вчення [2, с. 328].

Сучасна «Енциклопедія освіти» поняття про педагогічну систему трактує у широкому й у вузькому розумінні. У широкому – як об'єднання учасників педагогічного процесу, в якому висувається педагогічна мета й розв'язуються педагогічні завдання. У вузькому – як упорядкована кількість взаємопов'язаних компонентів, котрі утворюють єдине ціле й підпорядковані цілям виховання та навчання (Л. Вікторова); соціально зумовлена цілісність учасників навчального процесу з їх матеріальними і духовними цінностями [3, с. 649].

Система професійної підготовки майбутнього фахівця з туризму на основі компетентнісного підходу може складатися з мотиваційно-смыслового, ціннісного, комунікативного, когнітивного, рефлексивного та технологічного компонентів.

Мотиваційно-смысловий складник системи професійної підготовки студентів з фаху «Туризм» характеризується як сукупність певних умов, що визначають здатності особистості, які спрямовані на саморозвиток, стимулюють її активність, регулюють мотиви професійної діяльності. Мотиваційно-смысловий компонент пов'язаний з формуванням у майбутнього фахівця з туризму мотивації до професійної діяльності, усвідомлення її змісту та свого місця в цій діяльності.

Ціннісна (аксіологічна) складова системи професійної підготовки майбутнього фахівця з туризму являє собою блок ціннісних орієнтацій, ідеалів, традицій, звичаїв рідного народу і культурних цінностей держав Європи та світу, з якими Україна вступає в економічні зв'язки. В основі ціннісного компонента знаходяться цінності, основною дефініцією яких є вагомість «певних реалій дійсності з точки зору задоволення матеріальних і духовних потреб, інтересів людини, це те, що може цінувати особистість, що є для неї значущим і важливим» [3, с. 992].

У філософській, психолого-педагогічній літературі цінності поділяють на матеріальні й духовні. Життєві й культурні цінності виступають як суспільний ідеал, що містить у собі абстрактні уявлення про атрибути життєдіяльності людини, як вічні загальнолюдські цінності – істини, добра, краси, справедливості, любові, взаємоповаги. Проте існують й інші форми цінностей, до яких відносять предмети, твори матеріальної й духовної культури. Розрізняють два типи цінностей: 1) ті, що задовольняють насущні потреби особистості, працюють на її самоствердження; 2) ті, що творять і змінюють особистість, додаючи їй принципово нові якості [6].

Для студента як майбутнього фахівця з туризму важливе засвоєння обох типів вищезазначених цінностей.

Комунікативний компонент включає насамперед перцептивні уміння (сприймання та інтерпретація інформації рідною та іноземною мовами в процесі педагогічної взаємодії, під час виробничої практики; проникнення в особистісну сутність людини через оцінення її зовнішніх якостей; вірогідне прогнозування динаміки розвитку її здібностей). До комунікативного блоку залучаємо й уміння педагогічного спілкування: встановлення контакту між викладачем і студентом, зняття психологічних бар'єрів, визначення пріоритетних стратегій і тактик поведінки, налагодження зворотного зв'язку, дотримання норм культури мовлення, володіння рідномовним (іншомовним) етикетом, навичками та прийомами ділового спілкування.

На нашу думку, комунікативна складова системи професійної підготовки майбутнього фахівця з туризму охоплює знання, уміння, навички та способи здійснення фасилітативного (партнерського) формату регуляції співпраці «викладач-студент» із застосуванням специфічних лінгвальних та позалінгвальних засобів, урахуванням індивідуально-психологічних особливостей студентів, спроможність викладача (студента) знаходити нестандартний вихід із найскладніших ситуацій.

Когнітивний складник системи професійної підготовки студентів спеціальності «Туризм» являє собою сукупність науково-теоретичних знань про майбутню професійну діяльність та роль соціальної взаємодії в ній. Рівень розвитку когнітивного компонента визначається повнотою, цілісністю та системністю знань у галузі туристичної діяльності.

Когнітивний компонент базується на засадах когнітивної психології, спрямованих на вивчення пізнавальних інтересів особистості студентів, сприйнятті, пам'яті, уваги, мислення, планування навчальної діяльності, а також тісно пов'язаний з когнітивною прагматикою як міжнауковою галуззю знань, що вивчає взаємодію соціальнокультурних, ситуативно-поведінкових, статусних чинників комунікативної взаємодії суб'єктів із лінгвокогнітивними [4, с. 214].

Основними показниками підготовленості майбутнього фахівця з туризму за когнітивною складовою є:

- 1) застосування фундаментальних знань та знань із професійно орієнтованих дисциплін у розв'язанні практичних завдань із фаху;
- 2) аргументоване висунення власних міркувань у розв'язанні виробничих завдань;
- 3) здатність до проектування навчальної діяльності;
- 4) прагнення до систематичного поповнення нових знань, удосконалення вмінь та навичок, набуття практичного досвіду;
- 5) уміння переносити сформовані вміння й навички в нестандартні ситуації, викликані професійними обставинами, що змінилися.

Рефлексивний компонент системи професійної підготовки майбутнього фахівця з туризму визначає розвиток його самооцінки, розуміння вагомості знань із фаху та їх використання в процесі професійної діяльності, відповідальності за результати як навчальної, так і виробничої практики. Студент як суб'єкт професійної діяльності повинен уміти здійснювати контроль і самоконтроль чужої і власної праці, оцінювати її результативність через самоспостереження, самоіркування та самоаналіз.

Рефлексивна складова проявляється як сформоване уміння особистості студента свідомо контролювати результати своєї спочатку навчальної, а в майбутньому професійної діяльності, визначати рівень власного інтелектуального розвитку, навчальних досягнень та таких важливих якостей, як креативність, ініціативність, прагнення до співпраці, упевненість у свої сили, схильність до самоаналізу, імпровізації, передбачення результатів.

Однією із складових системи професійної підготовки студентів спеціальності «Туризм» є *операційно-технологічна*, що являє собою сукупність умінь і навичок проведення навчальних чи професійних операцій, застосування педагогічних технологій.

За визначенням С. Сисоєвої, «педагогічні технології – це такі, які забезпечують перетворення процесу в освітній установі на цілеспрямовану діяльність усіх його суб'єктів.

Об'єктами технологізації в освітній діяльності є цілі, зміст, організаційні форми сприйняття, переробки й представлення інформації, взаємодії суб'єктів навчальної діяльності, процедури їх особистісно-професійної поведінки, самоуправління і творчого розвитку [3, с. 661].

Обрана у закладі вищої освіти педагогічна технологія повинна відповідати методологічним вимогам, так званим критеріям технологічності: концептуальності, системності, керованості, варіювання, ефективності, відтворюваності.

Як зазначає К. Віщукаєва, зміст операційно-технологічного компонента може передбачити два рівні: операційний, що включає процеси (навчальна, наукова, методична, виховна, кадрова робота) і процедури (планування якості; розробка й реалізація програм забезпечення якості; документування процесу підготовки фахівця; оцінку суб'єктів освітнього процесу). Другий, особистісний, рівень включає методи формування й розвитку суб'єктивної позиції учасників освітньої діяльності [5, с. 259].

Показником сформованості операційно-технологічного складника системи професійної підготовки майбутнього фахівця з туризму, на нашу думку, може бути:

- 1) уміння впроваджувати в освітній процес інноватні навчальні технології;
- 2) здатність розробляти власні (авторські) навчально-педагогічні технології та застосовувати їх у професійній діяльності;
- 3) прагнення комбінувати етапи створення технології (моделювання, прогнозування, проектування, конструювання, презентація тощо).

Висновки. Система професійної підготовки майбутнього фахівця з туризму є багатоаспектним, різномірним утворенням, основними компонентами якої є мотиваційно-смісловий, ціннісний, комунікативний, когнітивний, рефлексивний та операційно-технологічний, які спрямовані на формування професійної компетентності студентів.

Подальшого дослідження потребують обґрунтування педагогічних умов професійної підготовки майбутніх фахівців з туризму, вибір методів і засобів навчання для успішної реалізації навчальних технологій.

Література

1. Указ Президента України від 17 квітня 2002 року № 347/2002 «Про Національну доктрину розвитку освіти» [Електронний ресурс] – Режим доступу : // Освіта UA-<http://osvita.ua/legislation/other/2827>
2. Загоруйко О.Я. Великий універсальний словник української мови : тлумачний. – Харків : ТОРСІНГ ПЛЮС, 2010. – 768 с.
3. Енциклопедія освіти / Академія пед. Наук України; головний редактор В.Г. Кремень. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.
4. Селіванова О.О. Сучасна лінгвістика : термінологічна енциклопедія / О.О. Селіванова. – Полтава : Довкілля – К., 2006. – 716 с.
5. Віцукієва К.М. Структурні компоненти підготовки майбутнього соціального педагога як суб'єкта професійної діяльності // Актуальні проблеми державного управління, педагогіки та психології / Зб. наук. праць ХНТУ. – Вип. 1(4). – Херсон, 2011. – С. 254-261.
6. Convention on the Rights of Persons with Disabilities [Electronic resource]. – Access mode: <http://www.un.org/disabilities/convention/conventionfull.shtml>.
7. Rural Tourism and Recreation : Principles to Practice / ed. by L. Roberts, D. Hall. – Edinburg : Scottish Agricultural College, 2009. – 272 p.

References

1. Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 17 kvitnia 2002 roku № 347/2002 «Pro natsionalnu doktrynu osvity» [Elektronnyi resurs]. rezhym dostupu. Osvita UA-<http://osvita.ua/legislation/other/2827>
2. Zagoruiko O.Ya. (2010). Velykyi universalnyi slovnyk ukrainiskoi movy : tлумачnyi. Harkiv : TORSING PLUS. 768 s. (in Ukrainian)
3. Entsiklopedia osvity (2008). Akademiia ped. Nauk Ukrainy; golovnyi redactor V.G. Kremen. K. : Turincom Inter. 1040 s. (in Ukrainian)
4. Selivanova O.O. (2006). Suchasna lingvistyka: terminologichna ensyklopediia. Poltava : Dovkillia. K. 716 s. (in Ukrainian)
5. Vitsukaeva K.M. (2011). Strukturni komponenty pidgotovky maibutnego sotsialnogo pedagoga yak subekta professiinoi diialknosti. Aktualni problem derzhavnogo upravlinnia, pedagogiky ta psykhologii. Zb. nauk. pratr HNTU. Vyp. 1(4). Herson. 254-261. (in Ukrainian)
6. Convention on the Rights of Persons with Disabilities [Electronic resource]. – Access mode: <http://www.un.org/disabilities/convention/conventionfull.shtml>.
7. Rural Tourism and Recreation : Principles to Practice / ed. by L. Roberts, D. Hall. – Edinburg : Scottish Agricultural College, 2009. – 272 p.

УДК: 378.22:796

Дутчак Ю.В.
Хмельницький національний університет, м. Хмельницький
Сущенко Л.П.
Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова, м. Київ

РЕТРОСПЕКТИВНИЙ АНАЛІЗ СИСТЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ МАГІСТРІВ

Забезпечення якості професійної підготовки майбутніх магістрів в сучасних умовах має особливу актуальність. Дослідження історичних та теоретико-методичних аспектів становлення і розвитку системи забезпечення якості професійної підготовки дозволить розширити наукові горизонти теорії та методики професійної освіти. Сучасна педагогічна наука немає єдності щодо історичних періодів, коли розпочинається зацікавлення проблемою якості освіти на теоретичному, прикладному та науковому рівнях.

Суттєвого розвитку проблема якості вищої освіти набула в кінці 60-х років минулого століття у зв'язку з усвідомленням кризи освіти, яка стала одним з аспектів глобальної кризи сучасної цивілізації, зумовлених переходом до нового етапу суспільного розвитку.

Значний вплив на розвиток системи забезпечення якості вищої освіти має Болонський процес, який офіційно розпочалася з підписання у 1999 році Болонської декларації.

Аналіз психолого-педагогічної літератури свідчить, про виокремлення різних етапів розвитку процесу забезпечення якості вищої освіти, загалом і професійної підготовки, зокрема.

Ключові слова: забезпечення якості вищої освіти, професійна підготовка, майбутні магістри.

Дутчак Ю. В., Сущенко Л. П. Ретроспективний аналіз системи забезпечення якості професійної підготовки майбутніх магістрів. *Обеспечение качества профессиональной подготовки в современных условиях имеет особую актуальность. Исследование исторических и теоретико-методических аспектов становления и развития системы обеспечения качества профессиональной подготовки позволит расширить научные горизонты теории и методики профессионального образования. В современной педагогической науке нет единства относительно исторических периодов, когда появился интерес к проблеме качества образования на теоретическом, прикладном и научном уровнях.*

Существенного развития проблема качества высшего образования получила в конце 60-х годов прошлого века